

Тацяна Балажынская

Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт

КАМПЛІМЕНТ Ў ПІСЬМАХ І. ШАМЯКІНА

Ва ўзаемадзеянні чалавека з іншымі людзьмі важную ролю адыгрывае ўменне правільна звярнуцца да адрасата, прывітацца з ім, выказаць камплімент, падзяку, суцяшэнне, спачуванне і г. д. З названых маўленчаэтыкетных актаў вялікае значэнне надаецца кампліменту.

Як адзначаюць даследчыкі, камплімент — гэта «маўленчы акт пахвалы знешніх, фізічных, унутраных вартасцей чалавека, яго здольнасцей і прафесіяналізму, становішча ў грамадстве з невялікім іх перабольшваннем і эмацыйнасцю выказвання, мэтай якога з'яўляецца жаданне выклікаць у суразмоўцы станоўчую эмацыйную рэакцыю да таго, хто гаворыць» [1, с. 41].

Да кампліменту нярэдка звяртаўся ў сваіх пісьмах да сяброў, калег народны пісьменнік Беларусі Іван Шамякін. Разгледзім некаторыя асаблівасці яго кампліменту.

Паводле кампліментарнай прыметы кампліменты ў пісьмах І. Шамякіна ўтвараюць тры групы: яны адрасуюцца здольнасцям і прафесіяналізму адрасата, яго ўнутраным, маральным якасцям і . Напрыклад:

а) кампліменты здольнасцям і прафесіяналізму адрасата: *Сёння такі радасны дзень: толькі што перадалі аб узнагародзе Мінска ордэнам Леніна. Ты для гэтага рабіў больш, чым любы з нас. Ты больш актыўна, чым хто іншы, змагаўся за самае высокае званне. Сардэчна вінішую цябе з узнагародай* (да У. Карпава, 4 снежня 1966 г.) [2, с. 216]; *Спадзяюся, што два такія зубры, як ты і Арсеній, перакладуць хутка, добра і — галоўнае — арганізуюць публікацыю ў часопісе* (да П. Кабзарэўскага, 17 сакавіка 1970 г.) [2, с. 229–230];

б) кампліменты ўнутраным, маральным якасцям адрасанта: *Але ўсе мае добрыя сябры заўсёды ў маім сэрцы. І ты, мой добры сівы брат, у першай шарэнзе* (да П. Кабзарэўскага, 31 кастрычніка 1966 г.) [2, с. 216].

в) кампліменти фізичним асаблівасцям чалавека: *Дарагі Максім! Зайздросчу тваёй энергіі. Я ўжо так не магу, мне трэба ў Маскву, і я не магу выбрацца: то грып, то трэшчына ў рабрыне – цягнуў ёлку* (да Максіма Танка, 26 студзеня 1975 г.) [2, с. 237].

Паводле ступені разгорнутасці кампліменты падзяляюцца на сціслыя і разгорнутыя.

Сціслыя кампліменты ў пісьмах І. Шамякіна выражаюцца:

а) развітым прыдаткам: *Я па-ранейшаму поўны самых сардэчных пачуццяў да цябе, майго добрага старога і шчырага сябра* (да П. Кабзарэўскага, 3 сакавіка 1965 г.) [2, с. 213];

б) простым няўскладненым сказам: *Я ніколі не вызначаўся акуратнасцю ў перапісцы, гэта мой недахоп. Але добрых сяброў сваіх я ніколі не забываю і не цураюся* (да П. Кабзарэўскага, 18 чэрвеня 1963 г.) [2, с. 203];

в) простаай прэдыкатыўнай часткай складанага сказа: *Мы высока цнім тваю працу, і я думаю, што твой прыезд не стане праблемай* (да П. Кабзарэўскага, канец снежня 1968 г.) [2, с. 223];

Разгорнутыя кампліменты І. Шамякін выражае наступнымі канструкцыямі:

а) простым ускладненым сказам: *Маша расчулена была да слёз тваім пісьмом. Толькі чалавек сапраўды вялікага сэрца, знаходзячыся сам у цяжкім становішчы, мог помніць такія знамянальныя даты сваіх сяброў* (да П. Кабзарэўскага, 24 сакавіка 1961 г.) [2, с. 197];

б) некалькімі прэдыкатыўнымі часткамі складанага сказа: *Часам мы бываем няўважлівымі, неакуратна адказваем на пісьмы, але павер: мы заўсёды з цеплынёй, сардэчна і шчыра, успамінаем сваіх лепшых сяброў, і першым сярод іх цябе – чалавека, які аддае ўсе свае сілы і энергію справе прапаганды беларускай літаратуры* (да П. Кабзарэўскага, 15 сакавіка 1961 г.) [2, с. 196];

в) некалькімі сказамі, якія ўтвараюць складанае сінтаксічнае цэлае: *Проста хачу сардэчна падзякаваць за шчырасць, уважлівасць, дабрату, якую ты заўсёды праяўляў да мяне асабіста і да ўсіх нашых пісьменніцкіх патрэб,*

спраў, клопатаў. Хораіша, прыемна працаваць пры такім кіраўніцтве і кантакце! Упэўнены, што гэта скажуць многія з маіх калег і ўсе тыя работнікі мастацтва, культуры, якім часта, як мне, прыходзіцца часта вырашаць шматлікія, вялікія і малыя, справы ў кабінёце на чацвертым паверсе штаба нашай партыі (да С. Марцалева, не пазней за 1 студзеня 1975 г.) [2, с. 236].

У пісьме камплімент займае розную пазіцыю: у пачатку пісьма, у сярэдзіне або ў канцы. Але перавага аддаецца сярэдзіне пісьма.

Такім чынам, у пісьмах І. Шамякіна кампліменты адрасуюцца здольнасцям і прафесіяналізму адрасата, яго ўнутраным, маральным якасцям, фізічным асаблівасцям. Паводле ступені разгорнутасці пісьменнік выкарыстоўвае сціслыя і разгорнутыя кампліменты. Сціслыя кампліменты ён выражае развітым прыдаткам, простым няўскладненым сказам або проста прэдыкатыўнай часткай складанага сказа; разгорнутыя — простым ускладненым сказам, некалькімі прэдыкатыўнымі часткамі складанага сказа або некалькімі сказамі, якія ўтвараюць складанае сінтаксічнае цэлае.

Спіс крыніц

1. Солахаў А. Моўнае выражэнне кампліменту ў творах Андрэя Макаёнка / А. В. Солахаў, В. В. Лабай // Скарынаўскія традыцыі: гісторыя і сучаснасць: зб. навук. артыкулаў: у 2 ч. / рэдкал.: А. М. Ермакова (гал. рэд.) [і інш.]; Мін-ва адукацыі РБ, Гомел. дзярж. ун-т імя Ф. Скарыны. — Гомель: ГДУ імя Ф. Скарыны, 2015. — Ч. 2. — С. 41—48.
2. Шамякін І. Збор твораў: у 23 т. / Іван Шамякін; Нац. акад. навук Беларусі, Цэнтр даслед. беларус. культуры, мовы і літ. — Мінск: Маст. літ., 2014. — Т. 23: Публіцыстыка. Лісты. Летапіс жыцця і творчасці. — 799 с.: іл.